

OPAKOVÁNÍ

Právní a státoprávní pojmy

Doplň k definicím správné pojmy :

advokacie, autorita, demokracie, exekutiva, fyzická osoba, jurisdikce, justice, legislativa, notářství, právnická osoba, právní jistota, právní norma, právní postavení, právní řád, právní síla, právní stát, právní subjektivita, právní vědomí, právní vztah, právo, prokuratura, referendum, sankce, státní občanství, zákonnost

1. Soubor příkazů a zákazů, vzorec chování; vymezuje obsah práv a povinností =
 2. Znalost právních předpisů a přesvědčení o jejich spravedlivosti a nutnosti jejich dodržování =
 3. Soubor práv a povinností fyzické osoby, který charakterizuje její postavení ve společnosti; status =
 4. Postihy za přestupky a trestné činy =
 5. Důsledné dodržování zákonů a jiných právních předpisů =
 6. Souhrn všech předpisů, jimiž stát upravuje průběh společenského styku a usměrňuje chování obyvательства, organizací a státních orgánů (stát je garantem jeho dodržování) =
 7. Spravedlnost, právní řád; soudnictví, soudní orgány a úřady =
 8. Starší název pro státní zastupitelství (úřady zastupující stát v právních vztazích, u soudu státní žalobce) =
 9. Vláda lidu, o věcech veřejných rozhodují občané =
 10. Všeobecně přijatý neformální vliv osoby nebo instituce v různých sférách společenského života =
 11. Jednotlivý občan jako účastník právních vztahů =
 12. Příslušnost osoby k určitému státu =
 13. Vztah upravený právními normami =
 14. Zákonodárná moc (stanoví zákony) =
 15. Právně závazný příkaz, zákaz nebo dovození vyplývající z právního řádu =
 16. Vlastnost právní normy, jež vyjadřuje její zařazení v hierarchii p. norem =
 17. Výkon soudní pravomoci; územní soudní příslušnost =
 18. Vědomí, že jsou dodržovány právní předpisy a že státní orgány rychle a účinně zakročí při jejich porušování =
 19. Výkonná moc (je reprezentována vládou, jejím úkolem je realizace zákonů v praxi) =
 20. Stát úspěšně zajišťující zákonnost a pečující o ochranu základních práv a svobod =
 21. Instituce provádějící právní zastupování, obhajobu =
 22. Plebiscit, rozhodování občanů v přímém hlasování =
 23. Způsobilost člověka být účastníkem právních vztahů =
 24. Uměle vytvořený subjekt, který v právních vztazích jedná a má práva a povinnosti jako lidé =
- Státní justiční orgán, instituce pověřená státem k sepisování veřejných listin, přijímání úschov a k některým dalším právním činnostem =

Právo je nástroj, kterým chráníme existenci své společnosti i její jednotlivé členy: jejich životy, zdraví, bezpečnost, majetek a další důležité zájmy (například dobrou pověst).

- Právo upravuje prostřednictvím právních norem společenské vztahy, a tak je pro společnost i pro jednotlivce prospěšným způsobem uspořádává.
- Právo má za úkol předcházet sporům mezi lidmi; dojde-li ke sporům, má je spravedlivě rozhodovat a trestat ty, kdo se dopouštějí přestupků nebo zločinů.
- Právo dává lidem jistotu, že mohou očekávat od svých spoluobčanů slušné a spořádané chování a že je úřady spolehlivě ochrání.
- Právo lidem pomáhá orientovat se ve složitých společenských vztazích a komplikovaných situacích.
- Právo je neustále přítomno v našem každodenním životě. Předepisuje nám, co je zakázáno a co dovoleno, co se od nás požaduje a co můžeme požadovat my.

Právní normy jsou způsobilé účinně ovlivňovat chování jednotlivce a chránit společnost před jednáním, které je v dané společnosti všeobecně pokládáno za nepřijatelné nebo nebezpečné.

- Zkus doplnit definici : Právní norma je takové
jednání, které přejímá nebo vytváří a jehož
je veřejnou mocí (.....) pod hrozbou
.....

Historie práva

- Právo vzniklo již v **pravěku** - i tlupa či později rod musely chránit své zájmy. Jednalo se o právo zvykové (obyčejové) a bylo předáváno ústně z generace na generaci. Svědectví o tom podávají přírodní kmenová společenství.
 - Kdo v nich má moc rozhodovat pře ?
 - Jak se označuje přísně zakázané jednání ?
 - Co patřilo mezi nejhorší tresty ?
- **Ve starověku** dostává právo psanou formu. Panovníci jasně deklarují zájmy své i zájmy společnosti.
 - Bylo právo pro všechny rovné ?
 - Komu právo sloužilo ?
 - Proč se starověké státy mnohdy nazývají despotie ?
- Co je na obrázku ?

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/58/Code-de-Hammurabi-1.jpg/220px-Code-de-Hammurabi-1.jpg>

Kdo je pod tímto dokumentem podepsán ?

Znáš z něj nějaké pravidlo ?

- Římští právníci definovali právo jako nástroj spravedlnosti, považovali jej za umění rozeznávat, co je rovné a dobré.

- Jak ty chápeš spravedlnost ?

- Jak vypadala spravedlnost ve starověkém Římě ?

- **Ve středověku** se lidé jen těžko dovolávali svých práv. Světská moc byla propojena s mocí církevní a i urození a bohatí (natož chudší poddaní) se těžko bránili jejich zvlí. Neústupnost ale mohla vládce připravit o moc a někdy také o život. Bohužel ani **novověk** velké změny nepřinesl.

- Vzpomeň si (nebo vyhledej), co je *Magna charta libertatum* z roku 1215 ?

- Se kterou zemí a kterým panovníkem je spojena ?

- Ani panovníci to neměli vždy jednoduché. Vzpomeneš si na některé, kteří své reformy či změny v zákonech raději odvolali ?

- Renesance a seznámení s odkazem antiky ale nakonec své plody přinesly. Myslitelé se začali více zabývat lidmi, jejich životy a právy.

- Co je to humanismus ?

- Které myšlenkové hnutí klade důraz na práva, svobodu a důstojnost lidí ?

- S jakou událostí je spojena *Deklarace práv člověka a občana* ?

- V některých zemích rozhodoval o právu neustranný soudce. Možná si vzpomeneš na orientální pohádky, v nichž se spory chodili lidé k soudci, který byl zárukou spravedlivého rozhodnutí pře. Soudcovské, neboli precedentní právo je typické i pro Anglii.

- Zjisti, co je *precedens* :

.....
.....
- Co znamená, když je nějaké jednání či chování označeno za bezprecedentní ?

.....
.....
• Při vytváření právních norem se v historii výjimečně stávalo, že někteří právníci - „rozhodčí“ při - měli takovou autoritu, že jejich odborný názor se stal závazný.

• V oblasti mezinárodního práva je v současné době nejtypičtějším zdrojem právních norem smluvní právo. I z období starověku se občas najdou smlouvy, které upravovaly vztahy mezi tehdejšími státy.

- Uveď aspoň tři významné smlouvy, které naše země v historii podepsala:

.....
.....
- Která smlouva naší zemi nejvíce poškodila ?

- Které významné smlouvy byly uzavřeny po roce 1989 ?

.....
.....
• Dalším způsobem, jak vznikají právní normy, je cesta zákonů; zákony musí mít psanou podobu.

- Kdo vydává zákony ?

- Kdo má v naší zemi zákonodárskou moc ?

- Víš, co znamená tato značka a kde se s ní můžeš setkat ?

V textu bylo vyjmenováno **pět způsobů, jakými vznikají právní normy**.

Vyhledej je a vypiš je:

1 -

2 -

3 -

4 -

5 -

Použité zdroje :

- JUDr. PhDr. BÍLÝ, JIŘÍ, Csc. *Výchova k občanství*. Nakladatelství FORTUNA, 1995, s. 130 až 140 a 205 až 211. ISBN 80-7168-187-3.
- PhDr. HORSKÁ, VIOLA a kolektiv autorů. *Občanská výchova pro 8. a 9. ročník základní školy*. Nakladatelství FORTUNA, 2005, s. 27 až 46. ISBN 80-7168-951-3.
- PhDr. DUDÁK, V., PhDr. P. HOLČÁK a Mgr.R. MAREDA. *Občanská výchova pro 9. ročník základní školy*. SPN - pedagogické nakladatelství,a.s., 2004, s. 31 až 45. ISBN 80-7235-122-2
- Wikipedie

Vzdělávací oblast :

Člověk a společnost

Orientuje se v základních právních pojmech, používá je. Uvědomuje si působení práva v historii.

Kompetence :

1. K učení - žák systematizuje informace, operuje s obecně užívanými termíny
2. K řešení problémů - zamýšlí se nad otázkami práva
3. Sociální a personální - účinně spolupracuje
4. Pracovní - dodržuje vymezená pravidla

Zpracovala : Mgr. Martina Tréglová

OPAKOVÁNÍ

Právní a státoprávní pojmy

Doplň k definicím správné pojmy :

advokacie, autorita, demokracie, exekutiva, fyzická osoba, jurisdikce, justice, legislativa, notářství, právnická osoba, právní jistota, právní norma, právní postavení, právní řád, právní síla, právní stát, právní subjektivita, právní vědomí, právní vztah, právo, prokuratura, referendum, sankce, státní občanství, zákonnost

1. Soubor příkazů a zákazů, vzorec chování; vymezuje obsah práv a povinností = **právo**
2. Znalost právních předpisů a přesvědčení o jejich spravedlivosti a nutnosti jejich dodržování = **právní vědomí**
3. Soubor práv a povinností fyzické osoby, který charakterizuje její postavení ve společnosti; status = **právní postavení**
4. Postihy za přestupky a trestné činy = **sankce**
5. Důsledné dodržování zákonů a jiných právních předpisů = **zákonnost**
6. Souhrn všech předpisů, jimiž stát upravuje průběh společenského styku a usměrňuje chování obyvatelstva, organizací a státních orgánů (stát je garantem jeho dodržování) = **právní řád**
7. Spravedlnost, právní řád; soudnictví, soudní orgány a úřady = **justice**
8. Starší název pro státní zastupitelství (úřady zastupující stát v právních vztazích, u soudu státní žalobce) = **prokuratura**
9. Vláda lidu, o věcech veřejných rozhodují občané = **demokracie**
10. Všeobecně přijatý neformální vliv osoby nebo instituce v různých sférách společenského života = **autorita**
11. Jednotlivý občan jako účastník právních vztahů = **fyzická osoba**
12. Příslušnost osoby k určitému státu = **státní občanství**
13. Vztah upravený právními normami = **právní vztah**
14. Zákonodárná moc (stanoví zákony) = **legislativa**
15. Právně závazný příkaz, zákaz nebo dovolení vyplývající z právního řádu = **právní norma**
16. Vlastnost právní normy, jež vyjadřuje její zařazení v hierarchii p. norem = **právní síla**
17. Výkon soudní pravomoci; územní soudní příslušnost = **jurisdikce**
18. Vědomí, že jsou dodržovány právní předpisy a že státní orgány rychle a účinně zakročí při jejich porušování = **právní jistota**
19. Výkonná moc (je reprezentována vládou, jejím úkolem je realizace zákonů v praxi) = **exekutiva**
20. Stát úspěšně zajišťující zákonnost a pečující o ochranu základních práv a svobod = **právní stát**
21. Instituce provádějící právní zastupování, obhajobu = **advokacie**
22. Plebiscit, rozhodování občanů v přímém hlasování = **referendum**
23. Způsobilost člověka být účastníkem právních vztahů = **právní subjektivita**
24. Uměle vytvořený subjekt, který v právních vztazích jedná a má práva a povinnosti jako lidé = **právnická osoba**
25. Státní justiční orgán, instituce pověřená státem k sepisování veřejných listin, přijímání úschov a k některým dalším právním činnostem = **notářství**

Právo je nástroj, kterým chráníme existenci své společnosti i její jednotlivé členy: jejich životy, zdraví, bezpečnost, majetek a další důležité zájmy (například dobrou pověst).

- Právo upravuje prostřednictvím právních norem společenské vztahy, a tak je pro společnost i pro jednotlivce prospěšným způsobem uspořádává.
- Právo má za úkol předcházet sporům mezi lidmi; dojde-li ke sporům, má je spravedlivě rozhodovat a trestat ty, kdo se dopouštějí přestupků nebo zločinů.
- Právo dává lidem jistotu, že mohou očekávat od svých spoluobčanů slušné a spořádané chování a že je úřady spolehlivě ochrání.
- Právo lidem pomáhá orientovat se ve složitých společenských vztazích a komplikovaných situacích.
- Právo je neustále přítomno v našem každodenním životě. Předepisuje nám, co je zakázáno a co dovoleno, co se od nás požaduje a co můžeme požadovat my.

Právní normy jsou způsobilé účinně ovlivňovat chování jednotlivce a chránit společnost před jednáním, které je v dané společnosti všeobecně pokládáno za nepřijatelné nebo nebezpečné.

- Zkus doplnit definici : Právní norma je takové **závazné pravidlo** jednání, které přejímá nebo vytváří **stát** a jehož **dodržování** je veřejnou mocí (**státem**) **vynucováno** pod hrozbou **sankce (postihu)** .

Historie práva

- Právo vzniklo již **v pravěku** - i tlupa či později rod musely chránit své zájmy. Jednalo se o **právo zvykové (obyčejové)** a bylo předáváno ústně z generace na generaci. Svědectví o tom podávají přírodní kmenová společenství.
 - Kdo v nich má moc rozhodovat pře ? **Šaman, popř. náčelník.**
 - Jak se označuje přísně zakázané jednání ? **Tabu.**
 - Co patřilo mezi nejhorší tresty ? **Vyhnání ze společenství, skupiny; smrt.**
- **Ve starověku** dostává právo psanou formu. Panovníci jasně deklarují zájmy své i zájmy společnosti.
 - Bylo právo pro všechny rovné ? **Nebylo: svobodní x nesvobodní, bezprávní.**
 - Komu právo sloužilo ? **Těm, kdo vládl, mocným.**
 - Proč se starověké státy mnohdy nazývají despotie ? **Despotés = pán; panovník neomezeně vykonával moc nad bezprávními poddanými.**
 - Co je na obrázku ? **Jeden z nejstarších dochovaných zákoníků.**

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/58/Code-de-Hammurabi-1.jpg/220px-Code-de-Hammurabi-1.jpg>

Kdo je pod tímto dokumentem podepsán ? **Chammurabi, starobabylonský král.**

Znáš z něj nějaké pravidlo ? **Oko za oko, zub za zub.**

- Římští právníci definovali právo jako nástroj spravedlnosti, považovali jej za umění rozeznávat, co je rovné a dobré.

- Jak ty chápeš spravedlnost ? **Dobré - rovné - uspořádání lidských vztahů.**

Rovnost před zákonem, rovné možnosti, přiměřené tresty a odměny, procesní s.

- Jak vypadala spravedlnost ve starověkém Římě ? **Otroci byli zcela bezprávní.**

Rozdíly byly i mezi svobodnými občany. Častá zvlůle a zneužití moci.

- **Ve středověku** se lidé jen těžko dovolávali svých práv. Světská moc byla propojena s mocí církevní a i urození a bohatí (natož chudší poddaní) se těžko bránili jejich zvlůli. Neústupnost ale mohla vládce připravit o moc a někdy také o život. Bohužel ani **novověk** velké změny nepřinesl.

- Vzpomeň si (nebo vyhledej), co je *Magna charta libertatum* z roku 1215 ?

Velká listina svobod upravuje vztahy mezi panovníkem a poddanými, šlechtou.

- Se kterou zemí a kterým panovníkem je spojena ? **Anglie, Jan Bezzemek.**

(Nespokojení baroni mu vnutili své požadavky, došlo k dělbě moci.)

- Ani panovníci to neměli vždy jednoduché. Vzpomeneš si na některé, kteří své reformy či změny v zákonech raději odvolali ? **Karel IV. - Zlatá bula; Josef II., Kateřina Veliká, Ludvík XVI. aj.**

- Renesance a seznámení s odkazem antiky ale nakonec své plody přinesly. Myslitelé se začali více zabývat lidmi, jejich životy a právy.

- Co je to humanismus ? **Postoj uznávající hodnotu každého člověka, lidství.**

- Které myšlenkové hnutí klade důraz na práva, svobodu a důstojnost lidí ?

Humanismus, osvícenství.

- S jakou událostí je spojena *Deklarace práv člověka a občana* ? **Počátek**

Velké francouzské revoluce (1789 - 1794), kdy moc v zemi převzal třetí stav.

- V některých zemích rozhodoval o právu neustranný soudce. Možná si vzpomeneš na orientální pohádky, v nichž se spory chodili lidé k soudci, který byl zárukou spravedlivého rozhodnutí pře. Soudcovské, neboli precedentní právo je typické i pro Anglii.

- Zjisti, co je **precedens** : **Znamená to předchozí, dřívější obdobný případ.**

Jedná se o soudní rozhodnutí, které je prvním řešením případu dosud neupraveného právem. Je uznáván jako formálně závazný pramen práva v mezinárodním právu.

- Co znamená, když je nějaké jednání či chování označeno za bezprecedentní ?

Případ, skutek, jaký ještě nebyl řešen a při posouzení se nemáme čím inspirovat.

- Při vytváření právních norem se v historii výjimečně stávalo, že někteří právníci - „rozhodčí“ při - měli takovou autoritu, že jejich odborný názor se stal závazný.

- V oblasti mezinárodního práva je v současné době nejtypičtějším zdrojem právních norem smluvní právo. I z období starověku se občas najdou smlouvy, které upravovaly vztahy mezi tehdejšími státy.

- Uveď aspoň tři významné smlouvy, které naše země v historii podepsala:

Tzv. Versailleská smlouva (1919), Malá dohoda (1929), Československo-sovětská smlouva o vzájemné pomoci (1936, 1943), Varšavská smlouva (1955), Smlouva o dočasném pobytu sovětských vojsk; tzv. moskevský protokol (1968), Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR (1970) ...

- Která smlouva naši zemi nejvíce poškodila ? Mnichovská dohoda

- Které významné smlouvy byly uzavřeny po roce 1989 ?

Vznik ČR (rozdělení bývalé republiky, 1993), Listina o přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě (NATO, 1999), Smlouva o členství v EU (2004)

- Dalším způsobem, jak vznikají právní normy, je cesta zákonů; zákony musí mít psanou podobu.

- Kdo vydává zákony ? Stát - zákonodárce.

- Kdo má v naší zemi zákonodárnou moc ? Parlament ČR.

- Víš, co znamená tato značka a kde se s ní můžeš setkat ? Paragraf.

Symbol práva. Spolu s pořadovým číslem označuje část právního předpisu.

V textu bylo vyjmenováno **pět způsobů, jakými vznikají právní normy**.

Vyhledej je a vypiš je:

1 - cesta zvyku - zvykové, obyčejové právo

2 - rozhodování nestranného soudce - soudcovské, precedentní právo

3 - cesta závaznosti názoru odborníků

4 - cesta smlouvy - smluvní právo

5 - cesta zákonů